የሰ/መ/ቁ. 32144

መጋቢት 23 ቀን 2000 ዓ.ም.

ዳኞች፡- አብዱልቃድር መሐመድ

ሐጎስ ወልዱ

ሒሩት መለሠ

ታፈሰ ይርጋ

መድኀን ኪሮስ

አመልካች፡- ግብርናና ገጠር ልማት ሚኒስቴር

ተጠሪ፡- ወ/ሮ አልሻ ሲራጅ

መዝገቡን መርምረን የሚከተለውን ፍርድ ሰጥተናል፡፡

ፍ ር ድ

ለሰበር አቤቱታው መነሻ የሆነው ጉዳይ የጉዳት ካሣ ክፍያ ክርክርን የሚመለከት ነው፡፡ ክርክሩ ሲጀመር ከሣሽ የነበረችው ተጠሪ ስትሆን አመልካችን የከሰሰችው ንብረቱ የሆነ መኪና ባለቤትዋን ገጭቶ በመግደሉ ለእስዋ እና ለሁለት ልጆችዋ የጉዳት ካሣ እንዲከፍላት ነው፡፡ አመልካችም ለክሱ በሰጠው መልስ ካሣ የመክፈል ኃላፊነት የለብኝም በማለት እና የሚከፍል ከሆነም በመጠኑ ረገድ ሊታዩ የሚገባቸው ነጥቦች እንዳሉ በመግለጽ ተከራክሮአል፡፡ በመጨረሻም ፍ/ቤቱ ክርክሩን ከመረመረ በኋላ፣ በሟች መሞት ምክንያት ተጠሪ እና ልጆቹ አጡት ያለውን ገቢ በማስላት በጠቅላላው ብር 61,275.90 ለቀብር ሥነ ሥርዓት ማስፈጸሚያ እና ለሃውልት ማሠሪያ ብር 2000 እንዲሁም የሞራል ካሣ ለእያንዳንዳቸው ብር 1000 አመልካች እንዲከፍል ወስኖአል፡፡ በዚህ ውሣኔ ላይ ይግባኝ የቀረበለት የፌዴራል ከፍተኛ ፍ/ቤትም ውሣኔው ጉድለት የለበትም በማለት ሳይቀበለው ቀርቶአል፡፡ የሰበር አቤቱታው የቀረበው በዚሁ ላይ ነው፡፡

እኛም አመልካች ሐምሌ 24 ቀን 1999 ዓ.ም. በጻፈው ማመልከቻ ያቀረበውን አቤቱታ መሠረት በማድረግ ተጠሪን አስቀርበን ክርክሩን ሰምተናል፡፡ አቤቱታው በሰበር ችሎት እንዲታይ የተወሰነው ተቋረጠ የተባለው

ጥቅም የተሰላበትን መንገድ እና የሞራል ካሣውን አወሳሰን በተመለከተ የቀረበው አቤቱታ መመርመር ያለባት ሆኖ በመገኘታቸው ነው፡፡ በመሆኑም እነዚህን ነጥቦች ከሥር ጀምሮ ከቀረበው ክርክር የስር ፍ/ቤቶች ከሰጡት ውሣኔ እና ከሕጉ ጋር አገናዝበን መርምረናል፡፡

ተጠሪ ክሱን የመሠረተችው በባለቤትዋ መሞት የተነሣ ቀረብኝ ያለችውን ጥቅም በዝርዝር በማስላት ነው፡፡ የስሌቱ መነሻ የሟች ደመወዝ እንደሆነም ከመዝገቡ ተመልክተናል፡፡ የፌዴራል መጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤትም እንደዚሁ ተጠሪ በክስዋ ላይ የጠቀሰችውን የሟች ደመወዝ /ብር 895/ እንዳለ በመውሰድ ነው ስሌቱን የሠራው፡፡ በሰበር ችሎቱ ሊመረመር የሚገባ ሆኖ የተገኘው ይኸው ነው፡፡ የሟች ደመወዝ ብር 895 አይደለም የሚል ክርክር በአመልካች አልቀረበም፡፡ በዚህ ረገድ አመልካች ያቀረበው ክርክር ከጠቅላላ /gross/ ደመወዝ ላይ የሚቀናነሱ ሕግ የሚያውቃቸው ተቀናሾች ሳይቀነሱ የጉዳት ካሣው መሰላቱ ተገቢ አይደለም የሚል ነው፡፡ በበኩላችንም እንደምንገነዘበው ብር 895 /ስምንት መቶ ዘጠና አምስት ብር/ የሟች ጠቅላላ /gross/ ደመወዝ እንጂ የተጣራ የወር ገቢው አይደለም፡፡ በግልጽ እንደሚታወቀው ከሠራተኛ ደመወዝ ላይ የሚቀናነሱ በሕግ የታወቁ ተቀናሾች አሉ፡፡ በመሆኑም ሠራተኛው በየወሩ የሚያገኘው ማለትም በእጁ የሚደርሰው ገቢው ከጠቅላላ ደመወዙ ያነሰ ነው፡፡ የስር ፍ/ቤቶች ቀረ የተባለውን ጥቅም ያሰሉት ይህን ነገር ግምት ውስጥ ሳያስገቡ ነው፡፡ ስለዚህም በዚህ ረገድ ስህተት ተፈጽሞአል ለማለት ችለናል፡፡

ቀጥለን የተመለከትነው የሕሊና ጉዳት ካሣን በተመለከተ የተሰጠውን ውሣኔ ነው፡፡ ቀደም ሲል እንደተገለጸው ለተጠሪና ሞግዚት ለሆነችላቸው ልጆች በህሊና ጉዳት ካሣ ስም እንዲከፈል የተወሰነው ብር 3000 ነው፡፡ ይህ ሊሆን የቻለውም በፍ/ብ/ሕግ ቁ. 2116 የተመለከተው ብር 1000 በአመልካች እና ሞግዚት በሆነችላቸው ሁለት ልጆች በየስማቸው ተይዞ እንደሚከፈል ተደርጎ ግንዛቤ በመወሰዱ ነው፡፡ በእርግጥ በሕጉ በግልጽ ከተመለከተ የህሊና ጉዳት ካሣ እንደሚከፈል በፍ/ብ/ሕግ ቁ. 2105 ከተቀመጠው ድንጋጌ መገንዘብ

ይቻላል። መጠኑን በሚመለከትም በማናቸውም ምክንያት ከአንድ ሺህ ብር ሊበልጥ እንደማይችል በፍ/ብ/ሕግ ቁ. 2116 በግልጽ ተደንግጎአል። ሕጉ የጉዳት ካሣውን በዚህ ሁኔታ ከገደበው ደግሞ ከዚህ በተቃራኒ መወሰን የሚቻል አይሆንም። በመሆኑም ይህን በተመለከተ በስር ፍ/ቤቶች የተሰጠው ውሣኔ ስህተት ያለበት ነው። ሲጠቃለል የጉዳት ካሣ አሰላልን እና የህሊና ጉዳት ካሣ አወሳሰንን በሚመለከት የተሰጠው ውሣኔ መሠረታዊ የሕግ ስህተት ያለበት ሆኖ አግኝተነዋል።

<u>ው ሣ ኔ</u>

1. አቤቱታ የቀረበበት በፌዴራል መጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት በመ/ቁ. 05585 ግንቦት 23 ቀን 1999 ዓ.ም. ተሰጥቶ የፌዴራል ከፍተኛ ፍ/ቤት በመ/ቁ. 5689 ሐምሌ 9 ቀን 1999 ዓ.ም. በሰጠው ትዕዛዝ የሰጠው ውሣኔ በፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሕግ ቁ. 348/1/ መሠረት ተሻሽሎአል።
2. በሟች ሞት ምክንያት ቀረ የተባለው ጥቅም ከጠቅላላው የሟች ደመወዝ ላይ የሚቀነሱት በሕግ የታወቁት ተቀናሾች ተቀንሰው በሚገኘው የተጣራው ገቢ መሠረት ይሰላ በማለት ወስነናል።
3. የሕሊና ጉዳት ካሣው ብር 1000 /አንድ ሺህ ብር/ ነው ብለናል።
4. ወጪና ኪሣራ በተመለከተ ግራ ቀኝ ወገኖች የየራሳቸውን ይቻሉ። መዝገቡ ይመለስ።

የማይነበብ የአምስት ዳኞች ፊርማ አለበት።

ነ/ዓ

የሰበር መዝገብ ቁጥር 32250

መጋቢት 25 ቀን 2000 ዓ.ም

ዳኞች፡- ዓብዱልቃድር መሐመድ
መስፍን ዕቁበዮናስ
ሒሩት መለሠ
መድህን ኪሮስ
ፀጋዬ አስማማው

አመልካች፡- ወ/ሮ አስናቀች ወ/ማርያም ጠበቃው ቀርቧል።

ተጠሪ፡- 1. አቶ ከተማ ተሠማ
2. አቶ ሽዋንግዛው ከተማ } ጠበቃቸው ቀርቧል።

<u>ፍ ር ድ</u>

በዚህ መዝገብ የቀረበው ጉዳይ በተጎጂው ላይ በደረሰ የሞት አደጋ ምክንያት የሚከፈልን የካሣ አከፋፈል ሥርዓትን የሚመለከት ነው።

የአሁኗ አመልካች የአሁኑን ተጠሪዎች ጨምሮ 3 ተከሣሾች ላይ ባቀረቡት ክስ ልጃቸው ላይ በደረሰው የሞት አደጋ ኃለፊዎች ስለሆኑ ካሣ ብር 90,600 (ዘጠና ሺህ ስድስት መቶ) እንዲከፍሏቸው ጠይቀዋል።

ተከሣሾቹም በኃላፊነቱም ሆነ በካሣው መጠን ላይ ክርክር ያቀረቡ ቢሆንም ፍ/ቤቱ በአመልካች ልጅ ላይ ለደረሰው የሞት አደጋ 1ኛ ተጠሪ የመኪናው ባለቤት በመሆናቸው፣ 2ኛ ተጠሪ መኪናውን በማሽከርከር አደጋውን ያደረሡ በመሆኑ ኃላፊዎች ናቸው ካለ በኂላ የካሣውን መጠን በተመለከተ ሟች ለአመልካች በየወሩ ብር 300.00 (ሦስት መቶ) ይሰጥ ስለነበር አመልካች 85 ዓመት እስኪሞላቸው ላለው 18 ዓመት ታስቦ እንዲሁም ለቀብር ማስፈፀሚያና ለተለያዩ ወጪዎች ብር 7,077.50 (ሠባት ሺህ ሠባ ሰባት ብር ከሃምሣ ሣንቲም) በድምሩ ብር 71,877 (ሠባ አንድ ሺህ ስምንት መቶ ሰባ ሰባት ብር) እንዲከፍሉ ወስኗል።

የአሁን ተጠሪዎች በውሣኔው ቅር በመሠኘት ይግባኝ ለፌ/ከፍተኛ ፍ/ቤት ያቀረቡ ቢሆንም ፍ/ቤቱ በኃላፊነቱ እና በካሣው መጠን ላይ የተሰጠውን